

Foredragets baggrund.

Det har været en udfordring under forberedelsen af foredraget, at teoretikerne ikke forholdt sig til emnet eksplicit.

Dette skyldtes selvfølgelig, at deres opfattelse af mennesket afspejlede både tiden og deres fælles holdning med de professionelle teori-"brugere".

Det har været nødvendigt at uddrage svaret ved at uddrage den logiske substans på området af deres teorier.

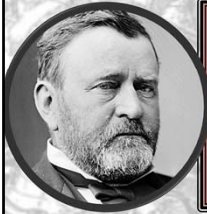
Både rene teoretikere og personer,
der både er praktikere og teoretikere, en følge af,
at professionen, som lægegerningen, er praktisk baseret

De behandlede teoretikere i rækken fra øverst til venstre mod højre:

- LeMay, Douhet, Mitchell, Mahan, Clausewitz, Liddell Hart, Jomini, Galula, Willisen,
- Kjellén, Corbett, Mao, Sun Ze, Ludendorff, Frunze, Tukhasjevskij, Trenchard, Berenhorst,
- Lloyd, Svechin, Fuller, Mackinder, Ratzel, Haushofer, Severskij, Brodie, Warden, Guibert,
- Chu De, Giap, Scharnhorst, McNamara, Seeckt, Moltke, Beck, Miliutin og Suvorov.

Hvilke mennesker dækkes primært af analysen?

Den øverstkommanderende

- 1) *politisk-militær strateg;*
- 2) *videnskabelig, logisk planlægger og manager;*
- 3) *kreativ, fleksibel "kunstner"*

Soldaten

- 1) *ejendom/undersåt;*
- 2) *borger, men underkastet folkets/statens/klassens behov;*
- 3) *menneske, der skal motiveres*

Alle teoretikerne/praktikerne havde en af disse tre idealtyper for den øverstkommanderende officer.

Fsva. den menige var det derimod sjældent beskrevet, hvad den pågældende mente. Det var hos de fleste underforstået.

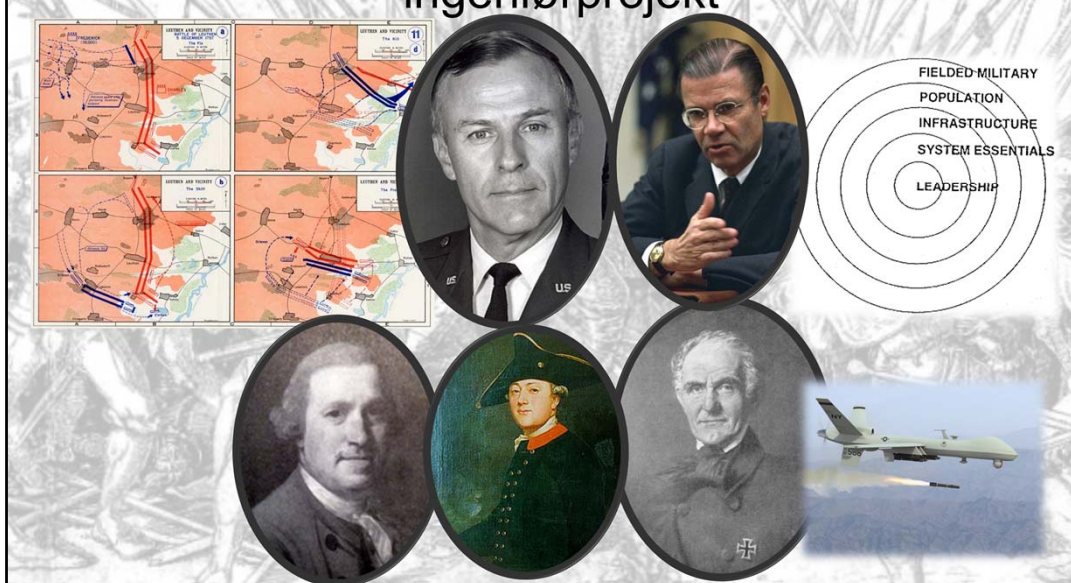
Krigsteoretikerens selvopfattede rolle

1. Han (ingen kvindelige krigsteoretikere slået igennem indtil nu) *vil* på grundlag af en analyse - eller sin blot uanalyserede forudsætning om - hvad krig er:
  - Enten er det: **Blot en kendsgerning** i denne verden, som man må acceptere sker, og derfor se i øjnene og lære at håndtere bedst muligt.
  - Eller: En **nødvendighed** for fremskridtet.
  - Eller: En **katastrofe**, som skal undgås eller i hvert fald begrænses og hurtigt afsluttes.
2. Han *vil* give vejledning i, hvordan ens egen side vinder krigen - på alle områder billigst muligt.

Tidernes påvirkninger på den krigsvidenskabelige diskurs

- 1) Fra ca. 1760 indtil nu: Oplysningstidens krigsvidenskabelige managementtradition
- 2) Fra ca. 1780 indtil nu: Den nationale eller revolutionære **motivation** og ledelse af borgere og massehære
- 3) Fra 1805 indtil nu: Efter oplevelsen af **geniet** Napoleon: Clausewitz ⇔ Jomini
- 4) Efter 1880 indtil 1989: Folkene (som racer/klasser) i darwinistisk/marxistisk **overlevelseskamp**
- 5) Efter 1917 indtil nu: Oplevelsen af **staters** revolutionære **sammenbrud** eller viljekollaps
- 6) Efter 1950 indtil ?: I skyggen af **kernevåbnene**
- 7) Efter 1960 indtil nu: Som 5), men i rammen af den **langvarige folkekrig**

Fra ca. 1760: Oplysningstidens krigsvidenskabelige managementtradition indtil nu: Krigen som et rationelt efterretningsbaseret ingeniørprojekt

Lloyd; Bülow; Wilisen, McNamara; Warden.

Udgangspunktet var teoretikeres analyse af 1700-tallets felttog, hvor teoretikere som briten Henry Lloyd og senere prøjseren Dietrich von Bülow, uddrog geometrisk-geografiske love for, hvordan landkrigen skulle føres til sejr.

Denne tradition for videnskabeligt management af krigsindsatsen blev – og forblev - en af de helt dominerende måder at opfatte krigsførelsen på i Vesten.

På trods af anden – Clausewitz' - indflydelse dominerede den under vejledning af Karl Wilhelm von Willisen tysk tænkning om krigen i midten af 1800-tallet og bl.a. pga. den amerikanske tradition deres officersuddannelses ingeniøruddannelses karakter samt liberales ønske om at begrænse krigens virkninger vestlig krigsførelse derefter.

Blev forstærket af udviklingen af "videnskabeligt management" af industriproduktionen fra sidste del af 1800-tallet og for tilsvarende planlægning og gennemførelse af logistikken bag massematerielindsatsen under 1. Verdenskrig.

De store tab i Første Verdenskrig medførte, at indsatsen i den vestlige (franske) tradition for landkrigsførelse blev reduceret til en videnskabelig dosering af ildkraft, fulgt af flytning af kampenheder snarere end deres indsættelse i forsøg på at påvirke fjenden gennem manøvre.

Siden 1920'erne til 1945 og igen efter 1980 har det amerikanske luftvåben været den militære

primære bærer af den videnskabelige tradition, men den er blevet forstærket afgørende af den generelle udvikling i tænkningen og menneskesynet i udvikling af den offentlige sektors ("HR") management siden McNamara.

AI diskussion om anvendelse af robotter er ukritisk drevet af denne opfattelse.

Feltherren skulle være det rationelt planlæggende menneske, skakmesteren, de undergivne undersætter forudsattes disciplineret at føre de rationelle beslutninger ud i livet som rene instrumenter, som automatiserede skakbrikker.

Fra ca. 1780: Den nationale og revolutionære motivation og ledelse af individer, folk og hære

Berenhorst; Guibert; Suvorov; Scharnhorst; Moltke den Ældre; Hans von Seeckt; Beck.

I ønsket om at effektivisere den franske hær efter nederlaget i Syvårskrigen satsede Jacques Antoine Hippolyte de Guibert på at motivere den **individuelle soldat – dog som borger i staten** - snarere end at forsøge at gøre ham som undersåt til en robot gennem ekcersits og disciplinstraffe. Man blev derefter inspireret af den mere frie og løse taktik, som var blevet udnyttet under kampe i Nordamerika, herunder under den amerikanske frihedskrig.

Derigennem ville man kunne flytte hæren hurtigt. Indsatsen på kamppladsen kunne blive mere dynamisk, hæren ville kunne tåle hårdere tab og folket ville kunne acceptere udskrivning af mandskab til en krig, der nu blev et fælles, nationalt projekt. Prøjseren Georg Heinrich von Berenhorst var enig, men ideerne var uacceptable i dette lands hær indtil nederlaget ved Jena-Auerstedt i 1806.

Russeren Aleksandr Suvorovs effektive personlige evne til at motivere sit lands soldater til dynamisk, selvstændig optræden fra 1787 til 1800, gjorde ham til sit lands rollemodel på dette område.

Derefter fik den respekterede teoretiker, Gerhard von Scharnhorst, lov til at reformere den prøjsiske hær samtidig med en demokratisering af lokalstyret skulle motivere kongens undersåtter som ansvarlige borgere.

Da man accepterede at menneskets frie ånd blev sluppet fri på kamppladsen og dermed skabte

kaos accepterede man dette kaos som en uundgåelig situation, som kunne og skulle udnyttes.

Feltherren skulle optræde som en kreativ og fleksibel "krigskunstner".

Frankrig havde indført standardorganiserede stabe i hærens dele – "divisioner" og senere "armékorps". Dette blev nu forbedret af Scharnhorst ved etablering af et elitenetværk af håndplukkede og professionelt uddannede "generalstabsofficerer", der gjorde, at den store hærs enkelte dele kunne reagere hensigtsmæssigt i forhold til både de lokale kaotiske forhold og hærførerens generelle hensigt. Dvs. at også de underlagte førere skulle optræde som kreative og frie krigskunstnere med delegeret myndighed.

Denne vilje til som hovedprincip at lede på grundlag af tillid og delegere i stedet for at opretholde videnskabeligt baseret centraliseret kontrol blev senere udviklet videre og blev grundlaget for den tyske hærs relative succes på kamppladserne i de næste 140 år.

Nødvendigheden af at sprede enhederne ekstremt meget pga. fjendens stadig mere effektive direkte ildvirkning og artilleribeskydning betød, at man til sidst dyrkede og forventede initiativ ned til det laveste niveau.

Efter 1945 blev professionelle tilhængere af delegering i stigende grad påvirket af forståelsen for, at i moderne meget spredt kamp må den individuelle soldat primært motiveres direkte af forholdet til basisgruppen (10-max 30 personer).

Fra 1805: Efter oplevelsen af geniet Napoleon: Clausewitz ↔ Jomini

Jomini & Miliutin & Clausewitz & Corbett

Geniet Napoleon virkede så stærkt, at de efterfølgende teoretikere måtte forsøge at indarbejde ham i deres teori, men påvirkningen skulle enten indarbejdes i

- **enten** oplysningstidens "krigsvidenskabelighed"
- **eller** i rammen af erkendelsen af at måtte satse på mennesket på grund af kampens grundlæggende kaotiske karakter.

Schweitzeren **Henri Jomini** gjorde det første ved at supplere de tidligere geometrisk-geografiske videnskabelige teorier (hos Lloyd og Bülow) med, hvad han så som den centrale lære af Napoleons krigsførelse: Koncentrationen af styrker til det afgørende slag på en sådan måde, at fjendens handlefrihed blev fjernes. Det blev for Jomini afgørende, at **feltherren fik handlefrihed fra politikken til at sejre gennem videnskabelig operativ planlægning og ledelse**. I Jominis menneskeopfattelse var kun feltherren væsentlig.

Jominis fokus på en grundig geografisk analyse af krigsskuepladser (naturlig for en teoretiker fra Schweiz) må ses som en afgørende inspiration for the opdeling af Rusland i militærdistrikter, som **Dmitri Alexeevitj Milutin** gennemførte i perioden efter nederlaget i Krimkrigen. Men hans samtidige reformer af landbruget måtte dog samtidig siges også at bygge på en forståelse for, hvad soldatens motivation betyder for hærens effektivitet, dvs. at han også forstod og indarbejdede denne lære af revolutionskrigene og Suvorovs eksempel.

Carl von Clausewitz gjorde det andet og byggede oven på sin mentor, Scharnhorst', opfattelse

og koncentration om mennesket i krigen. Krigen og dermed dens virkemidler kunne kun ses som et instrument for statens politiske logiske og rationelle analyse. **Soldaternes motivation som borgere** var afgørende for enhedernes effektivitet (som hos Guibert og Berenhorst). Kampens kaotiske og altid forskellige karakter gjorde, at der blev stillet meget store krav til generalens kombination af sund sans og tilpasningsevne, dvs., at specielt feltherren, men også hans underførere, måtte være **fleksible "krigskunstnere"**, fordi der ikke kunne opstilles positive regler for optræden.

Briten **Julian Stafford Corbett** kombinerede Clausewitz's understregning af krigs fundamentale instrumentale karakter med en sofistikeret analyse af søkrig og søkrigsstrategi, der også blev inspireret af Jominis definitioner af geografiske . Søkrigens karakter gjorde, at det menneskelige element ikke behøvede at blive givet en central plads i hans teori.

Darwin; Mahan som maritim geostrateg; Mackinder; Ratzel; Kjellén; Ludendorff; Haushofer.

Denne gruppe af teoretikere er taget med, fordi de samlet fik afgørende – ødelæggende – virkning på den første halvdel af 20. Århundrede.

Folkene (reelt racerne) blev set som kollektive organismer i konkurrence om dominans eller underkastelse.

Den politiske, “strategiske”, ledelse skulle nære og lede udviklingen i en retning, som de geografiske grundvilkår, herunder nationens placering i forhold til et kontinent eller på dette, skabte rammen for.

Både før og under krigen skulle potentialet kontrolleres og totalmobiliseres ved statens ledelses management.

Mahan og Mackinder adskilte sig primært fra den kontinentale udvikling ved at beskrive de maritime magters muligheder inden for denne ramme.

Det enkelte menneske skulle blot tjene organismens fremtid. Feltherrens rolle var at sikre en hensynsløs management af sit hjørne af totalkrigsprojektet.

Efter 1917: Oplevelsen af staters revolutionære sammenbrud eller viljekollaps

Douhet; Trenchard; Mitchell; Fuller; Svechin; Frunze; Tukhasjevskij.

Totalkrigspresset fra materielindsatsen under 1. Verdenskrig medførte revolutionære sammenbrud i Rusland, Tyskland og Østrig-Ungarn og var tæt på at gøre det samme i de øvrige krigsførende magter.

Det nærede ideen om, at fremtidens teknologiske elite, dens "ridderkab", kunne udnytte denne demonstrerede svaghed til hurtigt at afgøre fremtidens krige. Man kunne ved at flyve henover de ineffektive massehære ramme modstanderens småhysteriske storbybefolkning hårdt muligt (med massive spræng-, brand- og gasbombeangreb) og tvinge den til at vælte landets regering.

Evt. kunne den teknologiske elite skære igennem massehærene med hurtige panserstyrker og derved fremkalde deres sammenbrud. Denne teknologiske elite var fremtidens overmennesker, resten var blot de for denne elite ret ligegyldige masser, der kunne styres gennem moderne massekontrol og en totalorganisering af samfundet som under krigen.

Både italieneren Douhet og briten Fuller var erklærede facister, medens RAF-chefen Trenchard og amerikaneren Mitchell var apolitiske teknologiprofeter.

Det russiske oprindeligt kejserlige militære intellektuelle, Aleksandr Svechin, konstaterede, at det var urealistisk at tro, at man kunne undgå masseindsats under en fremtidig storkrig, og han søgte derefter inden for denne erkendelse efter muligheder for at opnå en krigsafgørende sejr

på slagmarken. Som alle russiske teoretikere før og senere var han inspireret af Jominis idé om at søge sejren på slagpladsen gennem en krigsvidenskabelig, analytisk management af masse.

Bolsjevikkerne Frunze og Tukhasjevskij kombinerede denne erkendelse med den opfattelse, at masseindsatsen *både* skulle næres af revolutionær inddoktrineret motivation hos kadrer og soldater *og* bevæbnes med de nyeste våben. Dette kunne kun ske ved en hensynsløs totalmobilisering af folk og økonomi som første gang forsøgt af Ludendorff i Tyskland fra 1916-18.

Gennem understregning af krigens klassekrigsdimension kunne man håbe at fremme modpartens sammenbrud gennem revolution, og uden at dette nødvendigvis skulle ske gennem bombardement af storbybefolkningerne.

Seversky; LeMay; Liddell Hart; Brodie.

Man kan sige, at teknisk orienterede luftkrigsteoretikere som Seversky leverede de første instrumenter for interkontinentalt bombardement og understregede de vilkår, som den nye situation ville betyde for USA's forsvarssituation.

Den erfarne bombekrigspraktiker Curtis LeMay kobede disse instrumenter sammen med stadig kraftigere kernevåben i en organisation, der skulle opnå Douhets mål, men ved udslettelse af fjendens nøglebefolkning og regering i stedet for ved revolution.

Begge var på linje med teoretikere som Mitchell og Trenchard i deres syn på **den militære leder som videnskabelig manager, de udførende kadre som loyale bærere af fremtiden og masserne som emne for manipulation og kontrol**. For LeMay var det en af den resterende amerikanske hærs opgaver at holde kontrol over egen befolkning under fjendens kernevåbenmodangreb.

Liddell-Hart havde i Mellemløstiden desperat, men med åbent sind, søgt efter veje til at både undgå en gentagelse af totalkrigen og bevare sit samfunds grundlæggende liberale, demokratiske karakter. Krigen burde afskrækkes, og hvis den ikke kunne undgås måtte den kunne begrænses gennem tabsbegrænsende intelligent strategi og operativ ledelse. Han fortsatte efter 2. Verdenskrig denne søgen.

Man kan med stor ret sige, at denne søgen efter alternative til kernevåbentotalkrigen fortsattes

af Bernard Brodie og senere kernevåbenteoretikere at finde veje til at undgå en storkrig gennem anvendelse af de nye våben til generel afskrækkelse samt ved muligheden af begrænset kernevåbenanvendelse at kunne afskrække selv mindre krige samt evt. undgå optrapning til en generel kernevåbenkrig, hvis krigen var blevet en realitet.

Også Brodie måtte imidlertid satse på centralistisk, videnskabeligt management af styrkerne for at undgå potentielt katastrofale lokale fejltrin. Derigennem kom kernevåbnene til at styrke centralistiske krigsmanagere, både uniformerede og civile som McNamara.

Efter 1960: I rammen af den langvarige folkekrig

(Sun Tzu), Mao Zedong, Chu De, Giap, Galula.

Maos og Chu Des udvikling af den langvarige folkekrig fra slutningen af 1930'erne byggede på klassisk kinesisk krigsteori, der for det første lagde vægt på motivation af soldaterne gennem sagens legitimitet, lig med et samlet og socialt retfærdigt styret Kina. Traditionen lagde og lægger samtidig vægt på omhyggelig analyse og forberedelse efter grundlig efterretningstjeneste, på indirekte fremgangsmåder og pragmatisk, taktisk opportunistisk samt på satsning på delegering af udførelsen demonstreret dygtige og loyale kadre og lokale chefer.

I praksis blev teorien det asymmetriske militærteoretiske svar på det kernvåbenbevæbnede Vestens overmagt.

Som Douhets bombardementsteori og den sovjetiske klassekampdoktrin var krigsførelsens mål at undergrave modstanderens vilje til at forsætte kampen. Kombinationen af jernhård disciplinering af egen befolkning, som bar krigens lidelser, kombineredes med propaganda som snart virkede tiltrækkende for den hurtigt krigstrætte offentlighed hos modstanderen.

Den nordvietnamesiske hærchef Giap udviklede derefter teoriens praktik i kampen mod Frankrig og opnåede efterfølgende succes mod amerikanerne.

Efter et langvarigt og omhyggeligt direkte feltstudium af Mao's krigsførelse udviklede den unge franske officer David Galula den mest sofistikerede teori for imødegåelsen af Maos krigsførelse. Teorien var bygget på den observation, at langt hovedparten befolkningen i krigsområdet var

neutral, og at dette flertal skulle presses og lokkes til at støtte regeringen.

Hos både Mao og i Galulas opfattelse lægges vægt på **den politisk-militære ledelses evne til grundig, videnskabelig analyse, tålmodighed, vilje til at presse samt lokke den neutrale majoritet** af masserne.

Udførelsen – både på krigsskuepladsen og i modstanderens storbyer - delegeres **til demonstreret loyale, dygtige og fleksible kadre**, dvs. til lokale politisk-militære "krigskunstnere". De **menige soldater og de grundlæggende uselvstændige masser kontrolleres gennem disciplinering og propaganda om sagens retfærdighed og legitimitet.**